

تحلیل محتوایی و استنادی مقالات

فصلنامه پویش در آموزش علوم انسانی^۱

رباب رحمتی^۲

امیر کریمی^۳

چکیده

فصلنامه پویش در آموزش علوم انسانی، یکی از مهم‌ترین مجلات دانشگاه فرهنگیان است که مقالاتی را در حوزه تعلیم و آموزش علوم انسانی و توسعه آن، چاپ و منتشر می‌کند. هدف پژوهش حاضر بررسی و تحلیل محتوا و استنادهای مقاله‌های فصلنامه پویش در آموزش علوم انسانی است. روش تحقیق، تحلیل محتوایی و استنادی که با استفاده از نرم‌افزارهای اکسل و SPSS صورت گرفته است. یافته‌های پژوهش نشان داد که در ۱۰ شماره این فصلنامه از شماره ۱۶ تا شماره ۲۵، تعداد ۷۷ مقاله منتشر شده است که ۴۸ عنوان مقاله به صورت گروهی و مابقی به صورت انفرادی تألیف شدند، تعداد تمامی استنادات ۲۲۵۶ و به‌طور میانگین برای هر مقاله ۲۹/۳۰ استناد بود. خوداستنادی نویسندگان ۱۰ درصد و به‌طور میانگین ۱۰/۴۵ استناد خارجی، ۱/۱ استناد از سایت، ۱۲/۶ استناد از کتاب، ۱۴/۹۳ استناد از مقاله و ۰/۷۴ استناد از پایان‌نامه‌های ارشد و دکتری داشتند. ۶۵ درصد از نویسندگان مقالات مرد و ۳۵ درصد زن بودند. همچنین ۴۲/۹ درصد از نویسندگان دارای رتبه استادیاری بودند. مقالات با ۱۱۳۵ استناد و کتاب‌ها با ۹۷۲ استناد بالاتر از سایر منابع قرار گرفته‌اند. روش‌های کیفی با ۶۴ درصد کاربرد بیشتری داشتند و موضوعات برنامه درسی و فلسفه با ۱۶/۹ درصد نیز بیشترین طیف مقالات را به خود اختصاص داده بو. در نتیجه توجه بیشتر به استنادات درونی، ارائه مقالات گروهی و بین‌رشته‌ای، افزایش کیفیت نشریه و توجه به حوزه‌های مغفول مانده آموزش علوم انسانی چون؛ تربیت بدنی، اقتصاد، تاریخ، حقوق و سایر رشته‌ها می‌تواند به ارتقای کیفیت نشریه منجر گردد.

واژه‌های کلیدی: تحلیل استنادی، تحلیل محتوایی، دانشگاه فرهنگیان، آموزش علوم انسانی.

۱. تاریخ وصول: ۱۴۰۰/۱۲/۱۳

تأیید نهایی: ۱۴۰۲/۰۱/۱۹

۲ - استادیار گروه آموزش علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان البرز

۳ - دبیر مطالعات اجتماعی، زنجان، زنجان. (نویسنده مسئول) Am.karimi7935@gmail.com

۱. مقدمه:

روش کتاب‌سنجی^۱ / علم‌سنجی^۲ توسط محققان برای یک رویکرد کمی برای تجزیه و تحلیل ارتباط بین داده‌های کتاب‌شناختی در این زمینه و شناسایی رابطه بین مقالات استناد شده است. در واقع تأثیر مقالات بر اساس زمان ذکر شده آن‌ها تعیین می‌شود و استنادها ایده نویسنده را برای استناد به یک مقاله مشخص توضیح می‌دهد (مثلاً تأیید استفاده از روش ذکر شده). تشخیص خودکار عملکرد بلاغی استنادها در متن علمی کاربردهای زیادی دارد، از بهبود محاسبات ضریب تأثیر گرفته تا خلاصه‌سازی متن و نمایه‌سازهای استنادی. علاوه بر این، یک استناد می‌تواند برای اندازه‌گیری تأثیر در یک محیط ارتباطی علمی در حال تغییر استفاده شود (لین^۳ و دیگران، ۲۰۲۰). در این میان تحلیل استنادی^۴ رایج‌ترین روش مورداستفاده در شناسایی ساختار دانش و تکامل پویا یک تخصص است (هوو^۵ و دیگران، ۲۰۱۸). تحلیل استنادی شاخه‌ای از کتاب‌سنجی است که استنادهای موجود در نشریات مانند مقالات مجلات و کتاب‌ها را برای جستجوی الگوهای استفاده بررسی می‌کند (میرانصاری و دیگران، ۱۳۹۵). این نوع مطالعه معمولاً شامل ثبت جزئیات فهرست‌های مرجع تعدادی از نشریات می‌شود تا مشخص شود که چه مطالبی باید مورد توجه قرار می‌گیرند و سپس آن مطالب را بر اساس نوع، فراوانی، سن، جنسیت، تحصیلات یا عوامل دیگر تجزیه و تحلیل می‌کنند. با انجام تحلیل استنادی، محقق می‌تواند روندهای ارتباطی علمی در یک رشته را بهتر درک کند، استفاده یا دقت فهرست‌های استنادی را ارزیابی کند، کتاب‌شناسی ایجاد کند، روند استناد گروه‌های کاربری خاص را تجزیه و تحلیل کند، یا تعیین کند که مجموعه کتابخانه تا چه اندازه با نیازها پژوهشگران مواجه است (هافمن^۶ و دست^۷، ۲۰۱۲).

1. Bibliography
2. scientometrics
3. Y. C. Lin
4. Citation analysis
5. Hou
6. Hoffmann
7. Doucette

اصطلاح استناد^۱ مترادف با اصطلاح مرجع کتاب‌شناختی استفاده می‌شود و تحلیل استنادی برای نشان دادن تحلیل منابع کتاب‌شناختی که بخشی از دستگاه ارتباطات علمی را تشکیل می‌دهند، در نظر گرفته می‌شود. مطالعات مربوط به استنادهایی که در خدمات چکیده^۲ و نمایه‌سازی^۳، کتاب‌شناسی موضوعی^۴، یا فهرست‌های مجموعه کتابخانه‌ها ظاهر می‌شوند، شامل آن می‌شوند (صادقی و دیگران، ۱۳۹۳: ۲). در واقع، سنت علمی ایجاب می‌کند که دانشمندان و پژوهشگران، هنگام مستندسازی تحقیقات خود، به آثار قبلی مربوط به موضوع کار گزارش شده خود مراجعه کنند. این منابع کتاب‌شناختی قرار است آن دسته از محققین قبلی را که مفاهیم، نظریه‌ها، روش‌ها، تجهیزات و غیره الهام گرفته‌اند یا توسط نویسنده در فرایند انجام و ارائه تحقیقات خود مورد استفاده قرار گرفته‌اند، شناسایی کنند (نیکولایزن^۵، ۲۰۰۷). یک استناد زمانی اتفاق می‌افتد که یک اثر به اثر دیگر منتشر شده استناد می‌کند یا مستقیماً به اثر منتشر شده دیگری از جمله مرجع کامل مورد دوم در فهرست مراجع ارجاع می‌کند. این استنادها نویسندگان را قادر می‌سازد تا بدهی‌های فکری خود را تصدیق کنند. این مفهوم در علوم انسانی و دیگر علوم بسیار مورد توجه و مقبولیت قرار گرفته است؛ زیرا دسترسی به اطلاعات و کشف مسیرهای جدید علمی را آسان‌تر نموده است (پاک‌دامن و علوی، ۱۳۸۹).

اگرچه معمولاً استنادها در یک مقاله ژورنالی منشأ می‌گیرند، اما می‌توان آن‌ها را در به اصطلاح «ادبیات خاکستری»^۶، از جمله کتاب‌ها، نشریات دولتی، اسناد بدنه حرفه‌ای، پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و دکترا، مقالات وب، پادکست‌ها، روزنامه‌ها و مقالات مجلات نیز یافت. وجود و تعداد استنادها اغلب برای ارزیابی تأثیر یک مقاله، نویسنده، مجله یا زمینه تحقیق خاص استفاده می‌شود، در حالی که اذعان می‌شود که تعداد

---

1. Citation

2. Abstract

3. indexing

4. thematic bibliography

5. Nicolaisen

6. Gray literature

استنادها لزوماً با کیفیت مقاله مرتبط نیست، با این وجود تعداد بالای استنادها برای یک مقاله خاص نشان‌دهنده سودمندی سایر محققان است و به این ترتیب یکی از نمونه‌های سنجش تأثیر دانشگاهی است (نایتینگل^۱ و مارشال^۲، ۲۰۱۲). در واقع از استنادها در آثار علمی برای ایجاد پیوند با سایر آثار و محققین استفاده می‌شود که بخشی از ارتباطات علمی اولیه در یک مجاورت جغرافیایی را تشکیل می‌دهد. تجزیه و تحلیل استنادی به عنوان ابزار ارزیابی پژوهشی که بیشتر در علم کتابداری و اطلاع‌رسانی مورد استفاده قرار می‌گیرد، استفاده می‌شود (سینگ^۳ و دیگران، ۲۰۲۲).

در این میان تحلیل محتوای مجلات نیز به همان میزان دارای پیامدهای مثبتی برای پژوهشگران و محققان است. تجزیه و تحلیل محتوا^۴ یک ابزار تحقیقی است که برای تعیین وجود کلمات، مضامین یا مفاهیم خاص در برخی داده‌های کیفی^۵ داده شده (به عنوان مثال متن) استفاده می‌شود. با استفاده از تحلیل محتوا، محققان می‌توانند حضور، معانی و روابط چنین کلمات، مضامین یا مفاهیم خاصی را کمی و تحلیل کنند. سپس درباره پیام‌های درون متون، نویسنده (ها)، مخاطبان و حتی فرهنگ و زمانی که این‌ها بخشی از آن هستند، استنباط می‌کنند. متون را می‌توان به طور کلی به عنوان کتاب، فصل کتاب، مقاله، مصاحبه، بحث، سرفصل روزنامه‌ها و مقاله، اسناد تاریخی، سخنرانی‌ها، گفتگوها، تبلیغات، تئاتر، گفتگوی غیررسمی یا در واقع هر نوع زبان ارتباطی تعریف کرد. متون در یک مطالعه واحد همچنین ممکن است انواع مختلفی از رخدادها را نشان دهند (کلارینگ هوس^۶، ۲۰۲۲). در این روش، تمام تجزیه و تحلیل داده‌ها، صرف نظر از اینکه در یک سنت تحقیقاتی پوزیتیویستی^۷ یا طبیعت‌گرا باشد، هدف سازمان‌دهی و استخراج معنا از داده‌های جمع‌آوری شده و نتیجه‌گیری واقع‌بینانه است. به عنوان یک روش، تحلیل محتوا از این نظر منحصر به فرد است که هم روش کمی و هم روش‌شناسی کیفی دارد و

1. Nightingale
2. Marshall
3. Singh
4. content analysis
5. Qualitative data
6. Clearinghouse
7. Positivism

می‌توان به صورت استقرایی یا قیاسی استفاده کرد (بنگتسون^۱، ۲۰۱۶). در این میان شاخه علوم انسانی دارای اهمیت ویژه‌ای است.

بر اساس دانشنامه بریتانیکا^۲، علوم انسانی^۳ آن شاخه‌های دانشی است که خود را به انسان‌ها و فرهنگ آن‌ها یا روش‌های تحلیلی و انتقادی تحقیق می‌پردازد که از درک ارزش‌های انسانی و توانایی منحصر به فرد روح انسان برای بیان خود ناشی می‌شود. به‌عنوان گروهی از رشته‌های آموزشی، علوم انسانی از نظر محتوا و روش از علوم فیزیکی و زیستی و به‌طور قطعی کمتر از علوم اجتماعی متمایز می‌شود. علوم انسانی شامل مطالعه همه زبان‌ها و ادبیات، هنر، تاریخ و فلسفه است (بریتانیکا، ۲۰۲۲). مقالات مختلفی به ابعاد مختلف این حوزه پرداخته‌اند که با توجه به وسعت نظر این مقالات به تعداد محدودی از این مقالات اشاره می‌شود.

شکل ۱: تعدادی از دانش‌های موجود در حوزه علوم انسانی

1. Bengtsson
2. britannica
3. Humanities

برای درک وضعیت یکرشته و ساختن آگاهانه آینده احتمالی آن، لازم است بدانیم که ویژگی‌های تحقیقات آن تا به امروز چگونه توسعه یافته است. این نیاز به تجزیه و تحلیل توسعه کانون‌های تحقیق و انتخاب‌های روش‌شناختی دارد و درک وضعیت فعلی همچنین به برنامه‌ریزی برنامه‌های درسی و تحقیقات کمک می‌کند. برای اولی، فرد می‌آموزد که چه دوره‌هایی لازم است، کدام دوره‌ها از نظر استراتژیک مطلوب است و برای برنامه‌ریزی تحقیقاتی، یک نقشه‌برداری از حوزه‌های تحقیقاتی فعال و نکاتی برای ایجاد اتحادیه‌های موفق به دست می‌آید (جارولین^۱ و واکاری^۲، ۲۰۲۲). در این راستا است که برای این نوع از دانش، تحلیل استنادی مورد توجه قرار می‌گیرد.

در راستای مطالعات تحلیلی و بررسی پیشینه پژوهشی صورت گرفت. نتایج مطالعات اله اکبری و عابدی (۱۳۹۵) در بررسی وضعیت استناد و شبکه هم‌تألیفی مقاله‌های دوفصلنامه علمی و پژوهشی مطالعات تاریخی جهان اسلام طی سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۴ (۶ شماره)، نشان داد که در شماره‌های (۱-۶)، ۳۶ مقاله انتشار یافته که ۱۶.۷ درصد از مقالات را زنان و ۸۳.۳ درصد مابقی را مردان تألیف کرده‌اند. همه مقالات تألیفی بوده و بیش‌ترین سهم در تولید و ارائه مقالات به رتبه استادیار و کمترین آن به دانشجویان سطح چهار و استادان اختصاص دارد. از ۶۶ نویسنده، ۶۳.۹ درصد دو نویسنده، ۲۵ درصد تک نویسنده و ۱۱.۱ درصد به صورت سه نویسنده هستند. منابع و مآخذ این نشریه از بین ۱۱۵۸ مورد استناد، بیش‌ترین استنادها از لحاظ زبانی؛ ابتدا زبان فارسی، سپس زبان عربی و زبان انگلیسی هم بیش‌ترین استنادها را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین میانگین تعداد استنادها به‌ازای هر مقاله برابر ۳۲ است. از بین نوع منابع و مآخذ؛ کتاب، سپس مجلات و منابع الکترونیکی بیش‌ترین استناد را به خود اختصاص داده بودند.

همچنین محمدی و دیگران (۱۳۹۵) در تحلیل استنادی دوفصلنامه تربیت اسلامی، بیان کردند که تعداد استنادات انجام‌شده ۴۰۲۳ استناد است که میانگین، ۲۶.۶۴ استناد به‌ازای هر مقاله محاسبه شد. بیش‌ترین تعداد استنادات صورت گرفته به منابع را کتاب‌ها با ۷۲.۶٪ و بعد از آن مقالات با ۲۰.۸٪ به خود اختصاص داده‌اند و منابع فارسی با ۶۰.۳٪ در

رتبه نخست استنادات و منابع انگلیسی با ۱۹.۷٪ در رتبه دوم قرار گرفتند. بیشترین نیم‌عمر مربوط به کتاب‌های لاتین با ۱۶ سال و ۱ ماه و کمترین نیم‌عمر مربوط به مقالات فارسی با ۸ سال و ۴ ماه بوده است. «قرآن کریم»، المیزان فی تفسیر القرآن و نهج‌البلاغه به‌عنوان پراستنادترین کتاب‌ها، «محمدحسین طباطبایی»، «مرتضی مطهری» و «خسرو باقری» پراستنادترین نویسندگان و «تربیت اسلامی»، «حوزه و دانشگاه» و «معرفت» پراستنادترین نشریه شناخته شده‌اند. میزان خوداستنادی نویسندگان در مقالات ۲٪ کل استنادات بوده است.

در ادامه به‌نیافر و دیگران (۱۳۹۵) در تحلیل رفتار استنادی نویسندگان مقالات فصلنامه حکمت و فلسفه دانشگاه علامه طباطبائی (ره) خاطر نشان کردند که ده فقره تحلیل کیفی در حوزه‌هایی مانند نوآوری، علم‌سنجی و اخلاق پژوهش عرضه کردند. گرایش کم این تولیدات فلسفی به مقالات در مقایسه با کتاب‌ها و سایر منابع، مسئله «نوآوری» در این مقالات و رابطه آن با کمیت استنادها، «چند نویسندگی» و نسبت آن با نوآوری، سهم ناچیز تولیدات بومی در تولیدات جهانی این حوزه، گرایش زبانی مآخذ مقالات و نیز نسبت خوداستنادی نویسندگان و خوداستنادی مجله و نیز دلالت‌های قابل‌استخراج درباره «کار جمعی» در حوزه‌های نظری‌تر علوم انسانی، از جمله محورهای بودند که مدلول آن‌ها در پژوهش و در ارتباط با تحلیل استنادی انجام‌شده در حوزه فلسفه به‌عنوان یکی از حوزه‌های اصلی علوم انسانی در ایران مورد توجه قرار گرفته‌اند.

زارعی و دیگران (۱۳۹۴) در تحلیل استنادی و محتوایی مقالات فصلنامه مطالعات ملی، نشان دادند که افزون بر نیمی از مقالات (۴۱/۵۰٪)، موضوع «هویت ملی» را مورد بحث و بررسی قرار داده‌اند. کتاب‌ها با ۶۸۲۰ استناد و مقالات نشریات با ۲۲۳۴ استناد بالاتر از سایر منابع قرار گرفتند. در بین منابع استناد شده فارسی ۴۷/۶۸ از کتب تألیفی و ۵۲/۳۱ ترجمه بود. همین‌طور در مورد مجلات، ۸۲/۹۳ (۱۴۸۹ مورد) از مقالات مجلات فارسی، تألیفی و ۱۷/۶ (۹۸ مورد) ترجمه بوده است. پراستنادترین نویسندگان و مترجم به ترتیب «آنتونی گیدنز» با ۸۲ و «محسن ثلاثی» با ۵۱ استناد است. پراستنادترین کتاب فارسی و لاتین، «تجدد و تشخص» و «Social Identity» به ترتیب با ۳۱ و ۹ استناد و پراستنادترین مجلات فارسی و انگلیسی، نشریه «مطالعات ملی» و

Journal of Personality and Social Psychology به ترتیب با ۳۴۵ و ۱۱
استناد بودند.

محمدی استانی و اصغرپور مهربانی (۱۳۹۰) در تحلیل استنادی ۱۳۵ مقاله از مقالات فصلنامه روش‌شناسی علوم انسانی، به این نتیجه رسیدند که مجموع کل استنادات ۳۱۰۴ و میانگین استنادات برای هر مقاله و هر شماره به ترتیب ۲۲.۹۹ و ۱۶۳.۴ است. کتاب‌ها با ۱۸۷۷ استناد و منابع انگلیسی‌زبان با ۱۷۶۶ استناد بالاتر از سایر منابع قرار گرفته‌اند. میزان خوداستنادی ۱۳۲ مورد، پراستنادترین نویسنده و مترجم به ترتیب علی پایا و عبدالکریم سروش با ۲۲ و ۲۵ استناد، پراستنادترین کتاب فارسی و لاتین، تبیین در علوم اجتماعی و The structure of scientific revolutions با ۱۳ و ۱۰ استناد بود. پراستنادترین مجله فارسی و انگلیسی، فصلنامه روش‌شناسی علوم انسانی و Philosophy of science با ۳۰ و ۱۳ استناد و میانگین نیم‌عمر منابع فارسی ۹ سال و ۶ ماه و منابع لاتین ۱۶ سال و ۱۱ ماه بوده است.

لین^۱ (۲۰۱۸) در تحلیل کارکردهای استنادی در پژوهش‌های علوم انسانی و اجتماعی از منظر مفروضات تحلیل استنادی، بیان کردند که زمینه‌های نمونه آماری‌شان، شامل ۳۶۰ مقاله در مقالات تحقیقاتی علوم انسانی و اجتماعی^۲ بود که شش حوزه موضوعی را نشان دادند: ادبیات چینی، تاریخ، هنر، جامعه‌شناسی، اقتصاد و روان‌شناسی. بدون احتساب استناد به منابع اولیه - به‌عنوان مثال، نسخه‌های خطی، مواد بایگانی، تک‌نگاری‌هایی که به‌جای منابع اطلاعاتی موضوع مطالعه بودند، در مجموع ۲۵۶۱۷ استناد کتاب‌شناختی درون‌متنی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. یافته‌هایشان نشان داد که توزیع توابع استناد برای آن شش زمینه موضوعی همه به‌طور معنی‌داری متفاوت بود، به این معنی که تفاوت‌های انضباطی در استنادهای H&SS وجود دارد.

آردانوی^۳ (۲۰۱۳) در مقاله شصت سال مطالعه تحلیل استنادی در علوم انسانی (۲۰۱۰-۱۹۵۱)، تأیید می‌کند که استفاده از این تکنیک در علوم انسانی محدود است و

1. Lin
2. H&SS
3. Ardanuy

اگرچه در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ رشد کمی داشت، اما در ۲ دهه گذشته راکد مانده است. بیشتر کار توسط کارکنان پژوهشی انجام شده است، اما تقریباً یک‌سوم کارکنان کتابخانه و ۱۵ درصد توسط دانشجویان انجام شده است. این مطالعه همچنین نشان داد که کمتر از یک‌چهارم آثار از پایگاه استنادی مانند نمایه استنادی هنر و علوم انسانی استفاده می‌کردند و ۲۱ درصد از آثار در نشریاتی غیر از مجلات کتابداری و علم اطلاعات بودند. ایالات متحده بیشترین خروجی را دارد و انگلیسی تا حد زیادی پرکاربردترین زبان است و ۱۳.۹ درصد از مطالعات به زبان‌های دیگر است.

در نهایت مطالعه ادبیات پژوهش، بیانگر اهمیت و جایگاه تحلیل استنادی در بررسی و مطالعه نشریات و جستجوی الگوهای مورد استفاده در آن‌ها، توسط محققان است. تحلیل محتوایی نشریات علمی می‌تواند ضمن به دست آوردن معیارهای کمی در مورد نویسندگان و مقاله‌های چاپ شده آن‌ها، ابزارهای لازم برای مطالعه کمی و کیفی را فراهم کند. از آنجاکه ارزیابی ابزاری است که می‌تواند عملکرد نشریات را مورد سنجش قرار داده و نسبت به استفاده بهینه از آن اطمینان حاصل را به ارمغان آورد. تحلیل چنین نشریاتی می‌تواند خطوط اصلی و رهیافت این مجلات و نشریات را در ارائه گوناگون و متنوع و در عین حال جهت‌دار برای بسیاری از مسئولان مجلات و نشریات نشان دهد و آن‌ها را در جهت‌دهی مطلوب‌تر به این‌گونه مجلات و نشریات کمک کند (علی‌پور و دیگران، ۱۳۹۷). در این میان مجلات دانشگاهی، به دلیل داشتن مخاطبان گسترده و منابعی قابل اتکا و استناد برای محققان، برنامه‌ریزان و دانشجویان بیشتر مورد توجه هستند، لذا تحلیل محتوایی این نشریات به محققان و دست‌اندرکاران نشریات علمی، کمک می‌کند تا با درک وضعیت فعلی یک رشته و یا یک نشریه و چگونگی توسعه آن‌ها، آینده احتمالی آن را شناسایی کنند و برای آن برنامه‌ریزی کنند. در این راستا، بررسی و مطالعه پیشینه‌های مرتبط با موضوع، نشان می‌دهد که مطالعات مختلفی در مورد تحلیل محتوا، در حوزه‌های مختلف، چه در ایران و چه در خارج از ایران انجام شده است، اما این دسته از مطالعات تحلیلی در مجلات منتشره در دانشگاه فرهنگیان انجام نشده است. شاید عمده‌ترین دلیل آن نوپا بودن نشریات دانشگاه فرهنگیان است؛ نشریات دانشگاه فرهنگیان دارای رویکرد تخصصی بوده و هر یک مخاطبان خاص خود را دارد، لذا انجام پژوهش‌های تحلیلی می‌تواند برای محققان و متصدیان این نشریات کاربردی باشد. مخصوصاً نشریه مورد نظر

این پژوهش که به صورت تخصصی به آموزش در علوم انسانی می‌پردازد و از آنجا که مطالعات تحلیلی در علوم انسانی بسیار مورد توجه و مقبولیت واقع شده است در نتیجه انجام پژوهش‌های علم‌سنجی و تحلیل اسنادی می‌تواند گامی هر چند کوچک در جهت کمک به محققان برای دسترسی به اطلاعات و کشف مسیرهای جدید علمی باشد؛ لذا پژوهش حاضر با هدف تحلیل محتوایی و استنادی مقالات فصلنامه پویش در آموزش علوم انسانی و پاسخ به این سؤالات است که میزان استنادهای مقالات و میانگین استنادها به‌ازای هر مقاله و خود استنادی چقدر است؟ وضعیت تعداد نویسندگان، جنسیت، ارائه گروهی و یا فردی و رتبه علمی چگونه است؟ موضوعات مورد بررسی و روش‌های پژوهش کدامند؟

۱.۱. روش‌شناسی

در پژوهش حاضر از روش تحلیل محتوا و روش تحلیل استنادی که یکی از شیوه‌های توصیفی است، استفاده شده است. مهم‌ترین مزیت این روش، امکان عملی انجام آن و دورماندن از تعصب‌ها و اعمال نظرهای شخصی در نتایج پژوهش است. تحلیل داده‌ها بایستی در راستای پاسخگویی به سؤال و مسئله تحقیق باشد. در تحلیل محتوا می‌توان وجود روابط، میزان شدت روابط بین متغیرها و نیز جهت رابطه‌ها را تحلیل کرد. همچنین می‌توان فراوانی شاخص‌های مختلف را محاسبه کرده، آن‌ها را با استفاده از آزمون‌های آماری باهم مقایسه نمود. جامعه آماری این پژوهش ده شماره چاپ شده فصلنامه پویش در آموزش علوم انسانی از زمانی که نشریه به رده علمی ترویجی ارتقا یافت؛ یعنی شماره ۱۶ تا شماره ۲۵ است و نمونه آماری این پژوهش شامل ۷۷ مقاله چاپ شده در این شماره‌ها بود. واحد تحلیل این پژوهش موضوعات مربوطه چک‌لیست‌های ۱۲ سؤالی این پژوهش در مقالات فصلنامه پویش در آموزش علوم انسانی بود. روش اجرا این پژوهش، با مراجعه به عناوین و محتویات و استنادات مقالات، اطلاعات مورد نیاز (در خصوص جنسیت، وضعیت شغلی، مدرک تحصیلی، وابستگی سازمانی، گرایش موضوعی و...) جمع‌آوری شد. داده‌ها با به‌کارگیری ابزارهای گردآوری و با استفاده از آمار توصیفی نظیر

دسته‌بندی داده‌ها برحسب توزیع فراوانی و درصد فراوانی با استفاده از نرم‌افزار اکسل^۱ و اسپس اس اس^۲ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

۲. یافته‌های پژوهش:

در این بخش از مقاله یافته‌های پژوهش به تفکیک و بر اساس سؤالات پژوهش ارائه شده است.

جدول ۱. استنادات مقالات و میانگین استنادات به‌ازای هر مقاله و شماره

استنادات هر شماره				
ردیف	شماره	تعداد کل استنادات	میانگین استنادات	تعداد مقالات
۱	۱۶	۲۶۲	۳۲/۷۵	۸
۲	۱۷	۲۱۸	۲۲/۲۴	۹
۳	۱۸	۱۳۰	۱۴/۴	۹
۴	۱۹	۲۴۹	۲۷/۶	۹
۵	۲۰	۲۲۶	۲۵/۱۱	۹
۶	۲۱	۲۸۸	۳۲	۹
۷	۲۲	۲۴۵	۴۰/۸۳	۶
۸	۲۳	۲۵۶	۴۲/۶۶	۶
۹	۲۴	۱۸۲	۳۰/۳۳	۶
۱۰	۲۵	۲۰۰	۳۳/۳۳	۶
مجموع	۱۰	۲۲۵۶	۲۹/۳۰	۷۷

باتوجه به جدول شماره ۱، تعداد تمامی استنادات مجله در شماره‌های مذکور ۲۲۵۶ استناد و به‌طور میانگین برای هر مقاله ۲۹/۳۰ استناد است. شماره هشتم این نشریه در عین حال که تنها شش مقاله را شامل می‌شود با ۲۵۶ استناد و میانگین ۴۲/۶۶ استناد به‌ازای هر مقاله از این حیث برتری دارد.

جدول ۲. خود اسنادی نویسندگان

1. Excel

2. SPSS

خود استنادی				
فرآوانی	درصد	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی تجمعی	
۰	۶۹	۸۹/۶	۸۹/۶	
۱	۴	۵/۲	۹۴/۸	
۲	۳	۳/۹	۹۸/۷	
۳	۱	۱/۳	۱۰۰.۰	
مجموع	۷۷	۱۰۰	۱۰۰	

جدول شماره ۲ خوداستنادی نویسندگان مقالات را نشان می‌دهد که تنها ۱۰ درصد از مقالات خود استنادی داشتند که چهارمقاله یک‌بار، سه مقاله دو بار و یک مقاله سه بار اقدام نموده‌اند و بسیاری از مقالات به این مسئله توجه نموده‌اند.

جدول ۳. میزان استفاده از منابع اطلاعاتی

استنادات مقالات		
تعداد	میانگین	مجموع
۷۷	۱۰/۴۵	۸۰۵
استناد خارجی (انگلیسی)		
۷۷	۱/۱۰	۸۵
استناد سایت		
۷۷	۱۲/۶۲	۹۷۲
استناد کتاب		
۷۷	۱۴/۹۳	۱۱۳۵
استناد مقاله		
۷۷	۰/۷۴	۵۷
استناد پایان‌نامه		

باتوجه به جدول شماره ۳ تنوع منابع استنادی مقالات نشان داده شده است که هر مقاله به‌طور میانگین ۱۰/۴۵ استناد خارجی، ۱/۱۰ استناد از سایت، ۱۲/۶ استناد از کتاب، ۱۴/۹۳ استناد از مقاله و ۰/۷۴ استناد از پایان‌نامه‌های ارشد و دکتری داشتند و در این میان از استناداتی که دارای فراوانی بسیار محدودی بودند؛ مانند ارجاع به نرم‌افزار و... اجتناب شد.

جدول ۴. وضعیت نویسندگان مقالات از لحاظ فردی / گروهی

نویسندگان (فردی و گروهی)			
فرآوانی	درصد	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی تجمعی

فردی	۲۹	۳۷/۷	۳۷/۷	۳۷/۷
گروهی	۴۸	۶۲/۳	۶۲/۳	۱۰۰
مجموع	۷۷	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

باتوجه به جدول شماره ۴ که وضعیت نویسندگان را به لحاظ همکاری جمعیتی نشان داده است، ۳۷/۷ درصد از مقالات به صورت انفرادی و ۶۲/۳ درصد از مقالات به صورت گروهی نگاشته شده‌اند.

جدول ۵. وضعیت نویسندگان از نظر تعداد مقاله

تعداد نویسندگان				
فراوانی	درصد	درصد فراوانی	درصد فراوانی	تجمع
۱ نفر	۲۹	۳۷/۷	۳۷/۷	۳۷/۷
۲ نفر	۳۱	۴۰/۳	۴۰/۳	۷۷/۹
۳ نفر	۱۶	۲۰/۸	۲۰/۸	۹۸/۷
۴ نفر	۱	۱/۳	۱/۳	۱۰۰
مجموع	۷۷	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

جدول شماره ۵ تعداد نویسندگان هر مقاله را به تفکیک نشان داده که مقالات با یک نویسنده ۳۷/۷ درصد، مقالات با دو نویسنده ۴۰/۳ درصد، مقالات با سه نویسنده ۲۰/۸ درصد و مقالات با چهار نویسنده ۱/۳ درصد بوده است.

جدول ۶. مقالات ارسالی با نویسندگان زن

تعداد زن				
فراوانی	درصد	درصد فراوانی	درصد فراوانی	تجمع
۰	۳۷	۴۸/۱	۴۸/۱	۴۸/۱
۱ نفر	۳۲	۴۱/۶	۴۱/۶	۸۹/۶
۲ نفر	۶	۸/۷	۸/۷	۹۷/۴
۳ نفر	۲	۲/۶	۲/۶	۱۰۰
مجموع	۷۷	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

جدول ۷. مقالات ارسالی با نویسندگان مرد

تعداد مرد				
فراوانی	درصد	درصد فراوانی	درصد فراوانی	تجمع
۰	۱۵/۴	۱۵/۴	۱۵/۴	۱۵/۴
۱ نفر	۵۳/۲	۵۳/۲	۶۸/۸	۶۸/۸
۲ نفر	۲۶	۲۶	۹۴/۸	۹۴/۸
۳ نفر	۵/۲	۵/۲	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰
مجموع	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۷۷	

وضعیت جنسیتی نویسندگان در دو جدول ۶ و ۷ نشان داده شده است که تمامی نویسندگان مقالات ۱۴۳ نفر بودند که بر اساس یافته‌های دو جدول نشان می‌دهد که ۶۵ درصد (۹۳ نفر) از نویسندگان مقالات را مردان و ۳۵ درصد (۵۰ نفر) از زنان تشکیل داده‌اند.

جدول ۸. رتبه علمی نویسندگان

رتبه علمی نویسندگان				
فراوانی	درصد	درصد فراوانی	درصد فراوانی	تجمع
دانشجوی	۵/۲	۵/۲	۵/۲	۵/۲
کارشناسی	۳/۹	۳/۹	۹/۱	۹/۱
کارشناس	۷/۸	۷/۸	۱۶/۹	۱۶/۹
کارشناسی ارشد	۲/۶	۲/۶	۱۹/۵	۱۹/۵
دانشجوی ارشد	۹/۱	۹/۱	۲۸/۶	۲۸/۶
دانشجوی دکتری	۱۳	۱۳	۴۱/۶	۴۱/۶
دکتری	۵/۲	۵/۲	۴۶/۸	۴۶/۸
مدرس	۴۲/۹	۴۲/۹	۸۹/۶	۸۹/۶
استادیار	۲/۶	۲/۶	۹۲/۲	۹۲/۲
دانشیار	۵/۲	۵/۲	۹۷/۴	۹۷/۴
هیئت علمی	۱/۳	۱/۳	۹۸/۷	۹۸/۷
آموزگار	۱/۳	۱/۳	۱۰۰	۱۰۰
کارمند	۱۰۰	۱۰۰	۷۷	
مجموع	۱۰۰	۱۰۰		

بر اساس یافته‌های جدول شماره ۸ نویسندگان مقالات به تفکیک مدرک تحصیلی و رتبه علمی نشان داده شده است که از تمامی نویسندگان اول (مسئول) مقالات، ۵/۲ درصد دانشجوی کارشناسی، ۳/۹ درصد کارشناس، ۷/۸ درصد کارشناسی ارشد، ۲/۶ درصد دانشجوی ارشد، ۹/۱ درصد دانشجوی دکتری، ۱۳ درصد دکتری، ۵/۲ درصد مدرس، ۴۲/۹ درصد استادیار، ۲/۶ درصد دانشیار، ۵/۲ درصد هیئت علمی، ۱/۳ درصد آموزگار، ۱/۳ درصد کارمند بوده‌اند.

جدول ۹. موضوع‌شناسی مقالات

موضوع		فراوانی	درصد	درصد فراوانی	درصد فراوانی
فلسفه	۵	۶/۵	۶/۵	معتبر	۶/۵
ادبیات	۱۳	۱۶/۹	۱۶/۹	تجمعی	۶/۵
برنامه درسی	۱۳	۱۶/۹	۱۶/۹		۲۳/۴
فناوری اطلاعات	۶	۷/۸	۷/۸		۴۰/۳
دینی، مذهبی و...	۱۰	۱۳	۱۳		۴۸/۱
روان‌شناسی	۹	۱۱/۷	۱۱/۷		۶۱
مدیریت آموزشی	۶	۷/۸	۷/۸		۷۲/۷
بهداشت و سلامت	۲	۲/۶	۲/۶		۸۲/۵
عربی	۳	۳/۹	۳/۹		۸۳/۱
جغرافیا	۳	۳/۹	۳/۹		۸۷
دیگر	۷	۹/۱	۹/۱		۹۰/۹
مجموع	۷۷	۱۰۰	۱۰۰		۱۰۰

باتوجه به اینکه این نشریه دارای گستره وسیعی است و موضوعات مختلفی را شامل می‌شود؛ در جدول شماره ۹ موضوعات پژوهشی نویسندگان مقالات به تفکیک نشان داده شده است که در این میان موضوعات مربوط به ادبیات با ۱۳ درصد، برنامه درسی با ۱۳ درصد، فناوری اطلاعات با ۶ درصد، دینی، مذهبی و... با ۱۰ درصد، روان‌شناسی با ۹ درصد، مدیریت آموزشی با ۶ درصد، بهداشت و سلامت با ۲ درصد، عربی با ۳ درصد، جغرافیا با ۳ درصد و دیگر موضوعات با ۷ درصد دارای بیشترین فراوانی هستند.

جدول ۱۰. وضعیت کلی روش‌شناسی مقالات

روش				
فرآوانی	درصد	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی تجمعی	
کیفی	۵۰	۶۴/۹	۶۴/۹	
کمی	۲۶	۳۳/۸	۹۸.۷	
آمیخته	۱	۱/۳	۱۰۰	
مجموع	۷۷	۱۰۰		

در جدول شماره ۱۰ روش‌های کلی تحقیق نویسندگان مقالات نشان داده شده است که در این میان روش‌های کیفی با ۶۴/۹ درصد، روش‌های کمی با ۳۳/۸ درصد و روش‌های ترکیبی و آمیخته نیز با ۱/۳ درصد دارای بیشترین فراوانی هستند.

جدول ۱۱. وضعیت تفکیکی روش‌شناسی مقالات

نوع مقاله				
فرآوانی	درصد	درصد فراوانی معتبر	درصد فراوانی تجمعی	
توصیفی - تحلیلی	۱۳	۱۶/۹	۱۶/۹	
تحلیلی	۱۰	۱۳	۲۹/۹	
تحلیلی - استنادی	۱	۱/۳	۳۲/۲	
توصیفی	۱۵	۱۹/۵	۵۰/۶	
تحلیل محتوا	۸	۱۰/۴	۶۱	
همبستگی	۱۴	۱۸/۲	۷۹/۲	
آزمایش	۶	۷/۸	۸۷	
مروری	۲	۲/۶	۸۹/۶	
اکتشافی	۱	۱/۳	۹۰/۹	
تجارب زیسته	۱	۱/۳	۹۲/۲	
داده‌بنیاد	۱	۱/۳	۹۳/۵	
روایت‌پژوهی	۱	۱/۳	۹۴/۸	
روش‌شناسی	۱	۱/۳	۹۶/۱	
مصاحبه	۱	۱/۳	۹۷/۴	
معناشناسی	۱	۱/۳	۹۸/۷	
موردپژوهی	۱	۱/۳	۱۰۰	

در جدول شماره ۱۱ روش‌های تحقیق نویسندگان مقالات به تفکیک نشان داده شده است که در این میان روش توصیفی - تحلیلی با ۱۶/۹ درصد، تحلیلی با ۱۳ درصد، توصیفی با ۱۹/۵ درصد، تحلیل محتوا با ۱۰/۴ درصد، همبستگی با ۱۸/۲ درصد، آزمایش با ۷/۸ درصد، مروری با ۲/۶ درصد و اکتشافی تحلیلی - استنادی، تجارب زیسته، داده‌بنیاد، روایت‌پژوهی، روش‌شناسی، مصاحبه، معناشناسی و موردپژوهی با ۱/۳ درصد دارای بیشترین فراوانی هستند.

۳. نتیجه‌گیری:

فصلنامه پویش در آموزش علوم انسانی، یکی از مهم‌ترین مجلات دانشگاه فرهنگیان است که مقالاتی را در حوزهٔ تعلیم و آموزش علوم انسانی و توسعه آن، چاپ و منتشر می‌کند. پژوهش حاضر باهدف بررسی و تحلیل محتوا و استنادهای مقاله‌های فصلنامه پویش در آموزش علوم انسانی انجام شد. این پژوهش با روش تحلیل محتوایی و استنادی و با استفاده از نرم‌افزارهای اکسل و SPSS صورت گرفت. ۱۰ شماره این فصلنامه از شماره ۱۶ تا شماره ۲۵ و تعداد ۷۷ مقاله منتشر شده در آن‌ها مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته‌های پژوهش در بخش اول نشان داد که تعداد استنادات مقالات در شماره‌های مذکور ۲۲۵۶ استناد و به‌طور میانگین برای هر مقاله ۲۹/۳۰ استناد است. شماره هشتم این نشریه درعین حال که تنها شش مقاله را شامل می‌شود با ۲۵۶ استناد و میانگین ۴۲/۶۶ استناد به‌ازای هر مقاله از این حیث برتری دارد. مفهوم خوداستنادی نیز در میان نویسندگان مقالات چندان رایج نبوده به‌گونه‌ای که تنها ۱۰ درصد از مقالات خود استنادی داشتند که چهارمقاله یک‌بار، سه مقاله دو بار و یک مقاله سه بار اقدام نموده‌اند و قشر عظیمی از مقالات به این مسئله توجه ننموده‌اند. این بخش از یافته‌های پژوهش هماهنگ است با یافته‌های اله اکبری و عابدی (۱۳۹۵) که میانگین استنادها ۳۲ و با یافته‌های محمدی و همکاران (۱۳۹۵) که میانگین استنادها را ۲۲/۶ و خود استنادی را ۲ درصد گزارش کردند هماهنگ نیست.

در مورد تنوع استنادات نیز آشکار شد که هر مقاله به‌طور میانگین ۱۰/۴۵ استناد خارجی، ۱/۱ استناد از سایت، ۱۲/۶ استناد از کتاب، ۱۴/۹۳ استناد از مقاله و ۰/۷۴ استناد از پایان‌نامه‌های ارشد و دکتری داشتند. ۳۷/۷ درصد از مقالات به‌صورت انفرادی،

۶۲/۳ درصد از مقالات به صورت گروهی نگاشته شده‌اند و همچنین مقالات با یک نویسنده ۳۷/۷ درصد، مقالات با دو نویسنده ۴۰/۳ درصد، مقالات با سه نویسنده ۲۰/۸ درصد و مقالات با چهار نویسنده ۱/۳ درصد بوده است. از کل نویسندگان مقالات که ۱۴۳ نفر بودند، ۶۵ درصد را نویسندگان مرد و ۳۵ درصد از زنان تشکیل داده‌اند این بخش از یافته‌ها نیز با یافته‌های اله اکبری و همکاران موافق است که نویسندگان زن به نسبت بسیار کمتر از مردان بودند. همچنین یافته‌های پژوهش در مورد مدرک تحصیلی و رتبه علمی نشان داد که از تمامی نویسندگان اول (مسئول) مقالات؛ ۵/۲ درصد دانشجوی کارشناسی، ۳/۹ درصد کارشناس، ۷/۸ درصد کارشناسی ارشد، ۲/۶ درصد دانشجوی ارشد، ۹/۱ درصد دانشجوی دکتری، ۱۳ درصد دکتری، ۵/۲ درصد مدرس، ۴۲/۹ درصد استادیار، ۲/۶ درصد دانشیار، ۵/۲ درصد هیئت علمی، ۱/۳ درصد آموزگار، ۱/۳ درصد کارمند بوده‌اند. استقبال کم اساتید و رتبه‌های بالای علمی از این مجله، احتمالاً به دلیل امتیاز نشریه بوده و نکته قابل توجهی است که باید مورد توجه قرار گیرد.

همچنین موضوعات مورد بررسی به ترتیب ادبیات، برنامه درسی، فناوری اطلاعات، دینی، مذهبی، روان‌شناسی، مدیریت آموزشی، بهداشت و سلامت، عربی، جغرافیا و دیگر موضوعات دارای بیشترین فراوانی بودند. بسیاری از رشته‌ها چون تربیت بدنی، تاریخ، اقتصاد، جامعه‌شناسی، حقوق، زبان و سایر رشته‌ها حضور مؤثری در این وادی نداشته و ورود محققان به این حوزه‌ها هم می‌تواند کارآمد باشد. در روش‌های تحقیق؛ روش‌های کیفی، روش‌های کمی و روش‌های ترکیبی و آمیخته، همبستگی، آزمایشی، مروری و اکتشافی تحلیلی - استنادی، تجارب زیسته، داده‌بنیاد، روایت‌پژوهی، روش‌شناسی، مصاحبه، معناشناسی و موردپژوهی، دارای بیشترین فراوانی هستند. تنوع در روش‌های تحقیق نکته حائز اهمیت و مثبتی است که مورد توجه نویسندگان قرار گرفته است.

در پایان باتوجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود دست‌اندرکاران نشریه با رویکرد افزایش کیفیت مقالات چاپ‌شده و ارتقای سطح مجله و امتیاز چاپ مقاله در این نشریه، انگیزه کافی برای مشارکت اساتید هیئت علمی با رتبه‌های بالاتر را ایجاد نمایند.

توجه به اسنادهای داخلی نکته مهمی است که بهتر است مورد توجه قرار گیرد، همچنین انجام فعالیت‌های علمی گروهی مخصوصاً در زمینه پژوهش‌های بین‌رشته‌ای به ارائه مقالات نو و احتمالاً باکیفیت بالاتر منجر خواهد شد.

موضوعات و حوزه‌های مغفول مانده علوم انسانی چون؛ تربیت‌بدنی، تاریخ، اقتصاد، جامعه‌شناسی، حقوق، زبان و سایر رشته‌ها نیز می‌تواند مورد توجه پژوهشگران قرار گیرد.

منابع:

- اله اکبری، علی؛ عابدی، احمد (۱۳۹۵). تحلیل استنادی و ترسیم شبکه هم تألیفی مجله مطالعات تاریخی جهان اسلام. **مطالعات تاریخی جهان اسلام**، ۴(۷)، ۳۰-۷.
- بهنیا فر، مهدی؛ رجب‌زاده عصارها، امیرحسین؛ عباسیان، زهره (۱۳۹۵). تحلیل رفتار استنادی نویسندگان مقالات فصلنامه حکمت و فلسفه دانشگاه علامه طباطبائی (ره) (۱۳۹۳-۱۳۸۴). **حکمت و فلسفه**، ۱۲(۴)، ۶۴-۴۵.
- پاک‌دامن، نشانه؛ علوی، سیده (۱۳۸۹). تحلیل استنادی مقالات فصلنامه تحقیق در علوم و مهندسی نفت (سال‌های ۸۰-۸۶). **دانش‌شناسی (علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات)**، ۲(۸)، ۶۰-۴۹.
- زارعی، عیسی؛ آذر بخش، سید علی؛ خداداد شهری، نیره (۱۳۹۴). تحلیل استنادی و محتوایی مقالات فصلنامه مطالعات ملی (شماره‌های ۵۸-۱۶). **مطالعات ملی**، ۱۶(۱۱)، ۱۶۱-۱۵۱.
- علی‌پور، شیوا؛ بابایی منقاری، محمدمهدی؛ عباسی، محمد؛ داودی، حسین (۱۳۹۷). تحلیل محتوایی و استنادی مقالات فصلنامه روان‌شناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی. **فصلنامه روان‌شناسی تربیتی**، ۱۴(۴۹)، ۱۱۷-۸۵.
- صادقی، حلیمه؛ جلاتی فر، معصومه؛ شریف‌زاده، غلامرضا (۱۳۹۴). بررسی ضریب همکاری گروهی، تحلیل محتوایی، استنادی و میزان رعایت شیوه‌ونکوور در منبع‌نویسی مقالات مجله علمی - پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند: مقاله کوتاه. **مجله دانشگاه علوم پزشکی بیرجند**. ۲۲ (۱): ۸۲-۷۶.
- محمدی استانی، مرتضی؛ اصغرپور مهربانی، داود (۱۳۹۰). تحلیل استنادی مقالات فصلنامه روش‌شناسی علوم انسانی. **روش‌شناسی علوم انسانی (حوزه و دانشگاه)**، ۱۷(۶۸)، ۱۹۰-۱۶۹.
- محمدی، مهدی؛ حسن‌خانی، معصومه؛ امید، معصومه (۱۳۹۵). عنوان فارسی: یک دهه پژوهش: تحلیل استنادی دوفصلنامه تربیت اسلامی (۱۳۸۴-۱۳۹۴) عنوان عربی: تحلیل توثیقی لمجلتین فصلیتین فی التریبه الإسلامیه (۲۰۰۵-۲۰۱۵ م). **تربیت اسلامی**، ۱۰(۲۲)، ۱۶۸-۱۵۱.
- میرانصاری، محسن؛ گراوند، علی؛ کاظم نژاد، انوشیروان؛ اسدی، حشمت‌الله (۱۳۹۵). تحلیل استنادی و نیمه‌عمر مقالات منتشر شده در مجله طب انتظامی بین سال‌های ۱۳۹۱-۱۳۹۴. **طب انتظامی**، ۵(۳)، ۲۳۸-۲۳۱.

- humanities (1951–2010). *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 64(8), 1751–1755. <https://doi.org/10.1002/ASI.22835>
- Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *NursingPlus Open*, 2, 8–14. <https://doi.org/10.1016/J.NPLS.2016.01.001>
  - The WAC Clearinghouse. (2022). Content Analysis <https://wac.colostate.edu/resources/writing/guides/content-analysis/>
  - Hoffmann, K., & Doucette, L. (2012). A Review of Citation Analysis Methodologies for Collection Management. *College & Research Libraries*, 73(4), 321–335. <https://doi.org/10.5860/crl-254>
  - Hou, J., Yang, X., & Chen, C. (2018). Emerging trends and new developments in information science: a document co-citation analysis (2009–2016). *Scientometrics* 2018 115:2, 115(2), 869–892. <https://doi.org/10.1007/S11192-018-2695-9>
  - Järvelin, K., & Vakkari, P. (2022). LIS research across 50 years: content analysis of journal articles. *Journal of Documentation*, 78(7), 65–88. <https://doi.org/10.1108/JD-03-2021-0062/FULL/PDF>
  - Lin, C. S. (2018). An analysis of citation functions in the humanities and social sciences –research from the perspective of problematic citation analysis assumptions. *Scientometrics* 2018 116:2, 116(2), 797–813. <https://doi.org/10.1007/S11192-018-2770-2>
  - Lin, Y. C., Padliansyah, R., & Lin, T. C. (2020). The relationship and development trend of corporate social responsibility (CSR) literature: Utilizing bibliographic coupling analysis and social network analysis. *Management Decision*, 58(4), 601–624. <https://doi.org/10.1108/MD-10-2018-1090/FULL/XML>
  - Nicolaisen, J. (2007). Citation analysis. Tefkos.Comminfo.Rutgers.Edu. [https://tefkos.comminfo.rutgers.edu/Courses/e530/Readings/Nicolaisen citation analysis ARIST 2008.pdf](https://tefkos.comminfo.rutgers.edu/Courses/e530/Readings/Nicolaisen%20citation%20analysis%20ARIST%202008.pdf)
  - Nightingale, J. M., & Marshall, G. (2012). Citation analysis as a measure of article quality, journal influence and individual researcher performance. *Radiography*, 18(2), 60–67. <https://doi.org/10.1016/J.RADI.2011.10.044>
  - Singh, N., Sharma, J., Webology, N. K., & 2011, undefined. (2022). *Citation analysis of Journal of Documentation*. Webology.Org. Retrieved February 19, 2022, from <http://www.webology.org/data-cms/articles/20200515045751pma86.pdf>
  - پویش در آموزش علوم انسانی (2020). <http://humanities.cfu.ac.ir>.